

Культура толерантності і види соціальної нерівності

Неконтрольоване зростання соціальної нерівності в пострадянських країнах призводить до нагнітання напруженості в суспільстві і, відповідно, до пошуків шляхів оптимізації соціальних взаємодій. Одним із таких шляхів можна вважати поширення такої культури толерантності, яка вносить конструктивність у суспільне життя і здатна долати негативні наслідки диференціацій, притаманних тому чи іншому суспільству. Серед чинників посилення нерівностей в сучасному українському суспільстві насамперед відмічаються такі: низький рівень легітимності власності; відсутність у більшості населення ліквідної власності; орієнтація суб'єктів переважно на перерозподіл власності (у т.ч. через незаконні силові захоплення) замість ефективного її використання (все це поглиблює соціально-економічну нерівність); комерціалізація і приватизація соціокультурної сфери (поглиблює нерівність культурну).

Зазвичай нерівності в суспільстві поділяють на справедливі і несправедливі, нормальні і надлишкові. Причому межа, яка поділяє ці види нерівностей неоднакова для суспільств, які різняться за рівнем соціально-економічного розвитку і типом ментальності. Крім того, очевидним є той факт, що вимірюванню піддаються не всі аспекти нерівностей, тому існує певна невизначеність в питанні про те, що вважати нормальним в нерівностях, а що – ні. Висунемо припущення про те, що різні види соціальної нерівності спонукають до різних проявів толерантності / інтолерантності. За основу типології соціальної нерівності візьмемо такі її види: нормальна, надлишкова і критична. В умовах ринкових відносин поширений погляд про соціальну виправданість нерівності як антиподу зрівнялівки. Якщо нормальна нерівність ототожнюється в громадській свідомості зі справедливою, вона, як правило, сприяє толерантності у стосунках і ставленні індивідів і груп один до одного у питаннях, які їх розділяють. Надлишкова нерівність вже здатна актуалізувати питання толерантності, а при критичній нерівності – взагалі виникає потреба в толерантності як протидії загрози розколу суспільства, його стабільності й усталеному розвитку.

Таким чином, в умовах дефіциту соціальної рівності домінуючою формою толерантності має стати соціальна толерантність, тобто такий спосіб комунікацій між індивідами і групами, який при наявності відмінностей, котрі провокують нерівності, сприяє реалізації толерантно орієнтованих стратегій і практик на основі соціального діалогу.